

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl soudcem Mgr. Kamilem Tojnerem v právní věci

žalobce: **L. M.,**
bytem,
zastoupen JUDr. Ladislavou Lebedovou, advokátkou,
sídlem Koželská 205, Ledec nad Sázavou,
proti

žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,**
Křížová 25, Praha 5,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 31. 8. 2023, č. j. X,

takto:

- I. **Žaloba se zamítá.**
- II. **Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

Odůvodnění:

1. Žalobce se domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalované, kterým byly zamítnuty jeho námitky proti rozhodnutí žalované ze dne 3. 7. 2023, č. j. X, které bylo potvrzeno a kterým byla zamítnuta žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu o částku zvýšení za vychované dítě, a to pro nesplnění podmínek podle čl. II zákona č. 323/2021 Sb., (dále jen „zákon č. 323/2021 Sb.“), kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

2. Žalobce v žalobě uvedl, že žádost o zvýšení starobního důchodu za vychované vlastní dítě podal důvodu osobní péče o dítě v největším rozsahu od narození do jeho zletilosti. Na základě výzvy doplnil, že rozhodnou skutečností, která ovlivnila rozsah osobní péče o syna, byl dlouhodobě zhoršený zdravotní stav manželky trpící srdeční nedostatečností a dalšími nemocemi. Manželka až do své smrti v 51 letech pracovala. Nejednalo se sice ve smyslu zákona o osobu bezmocnou či jinak zdravotně či úředně definovanou, v důsledku čehož nemohla nebo nesměla pečovat o dítě, a to způsobem a v rozsahu odpovídajícím jeho věku, nicméně práce ji vyčerpávala tak, že na ostatní záležitosti, včetně výchovy syna, jí nezbývaly síly. Žalobce tedy o syna pečoval ve smyslu § 34a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění v největším rozsahu. Na této skutečnosti nemůže nic změnit ani to, že manželka po narození syna čerpala mateřskou dovolenou, podstatná část výchovy následující po skončení mateřské dovolené byla vykonávána žalobcem (předškolní výchova, základní a středoškolské vzdělání). Žalobce nepopírá, že se na výchově podílela i manželka a prarodiče syna, nicméně v největším rozsahu o něj pečoval žalobce. Toto vyplývá i z prohlášení, které žalobce podepsal v rámci žádosti. V důsledku této péče byl žalobce omezen ve svém pracovním růstu, opustil pozici vedoucího servisního oddělení multiservisu a přešel na pozici revizního technika, což znamenalo menší časové nároky na výkon jeho práce. S tímto bylo spojené i stagnující finanční ohodnocení. Dovozuje-li žalovaná, že se žalobce nemohl starat o výchovu syna v největším rozsahu z důvodu, že nedošlo na jeho straně k omezení jeho pracovního úvazku, že nečerpal nemocenskou dávku po dobu ošetřování člena rodiny, pak toto je dle žalobce jen generalizující domněnkou neodůvodněně zvýhodňující matky. Žalobce vzhledem k uvedenému namítl nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí z důvodu, že v odůvodnění jsou uvedeny generalizující výroky ve smyslu, že na výchově se podílí matka, není-li úředním rozhodnutím (např. o jejím zdravotním stavu) výchova vyloučena. Rozhodnutí žalobce dále považuje za nezákonné a diskriminující.
3. Žalovaná navrhlá zamítnutí žaloby. Poukázala na to, že žalobce pobíral od 2. 1. 1995 částečný invalidní důchod, od 20. 2. 2000 byl poživitelem starobního důchodu a vdoveckého důchodu. Žádost ze dne 3. 7. 2023 byla zamítnuta pro nesplnění podmínek podle čl. II zákona č. 323/2021 Sb. K tomu žalovaná uvedla, že tato zákonná úprava reagovala na to, že průměrný starobní důchod žen je nižší než průměrný starobní důchod mužů, kdy tento stav není dlouhodobě udržitelný a společensky obhajitelný. Dále poukázala na smysl výchovného jako ocenění osob pro významnou zásluhu pro důchodový systém. Vzhledem k tomu, že péči o děti zajišťovaly v příslušné době převážně ženy, řeší se tímto způsobem do jisté míry zmíněná nerovnost výše důchodů. K žádosti žalobce žalovaná uvedla, že jak žalobce sám uvedl, byl rozhodnou skutečností z hlediska péče o dítě zhoršený zdravotní stav manželky, důkazy však přes výzvu žalované žalobce nedoložil. Žalovaná k tomu uvedla, že si je vědoma své povinnosti rozhodovat na podkladě skutkového stavu zjištěného dle § 3 správního řádu, nicméně je též nezbytná součinnost účastníka řízení, a to tím spíše, když jde o záležitost v jeho prospěch a má se rozhodovat o skutečnostech z dávné minulosti v době po úmrtí jeho ženy. Žalovaná dále uvedla, že jako jediný důkaz žalobce předložil vlastní prohlášení o rozsahu vykonávané péče. Žalovaná proto vycházela z informací ze své evidence, kdy bylo zjištěno, že v době narození dítěte byl žalobce zaměstnán. Od 16. 2. 1959 do 1. 5. 1971 nebyly evidovány výdělků. Od 1. 5. 1971 byl žalobce zaměstnán ve společnosti TESLA ELTOS, oborový podnik, a to do 31. 12. 1986. Dne X dosáhl syn zletilosti. Z dokumentace vyplynulo, že od 1. 5. 1971 do zletilosti syna vykonával žalobce práci v plném pracovním úvazku, nedošlo k poklesu výdělků. Žalovaná proto usoudila, že se nepodařilo z tohoto důvodu prokázat péči ve smyslu § 34a odst. 3 zákona o důchodovém

pojištění. Žalovaná dále poukázala na to, že žalobce nedoložil žádný doklad o tom, že by jeho péče měla přesahovat obvyklou péči rodičů o dítě za situace, kdy oba rodiče pracovali, dítě navštěvovalo předškolní a školní zařízení, bylo zdravotně indisponováno v rozsahu nepřekračujícím běžnou dětskou nemocnost a realizovalo zájmové aktivity. Žalobce neprokázal, že matka po příchodu z práce neměla sílu se starat o syna a domácnost. Žalovaná se proto zabývala tím, zda manželka byla osobou bezmocnou či jinak zdravotně či úředně definovanou, v důsledku čehož by nebyla schopná pracovat o dítě, nicméně toto nebylo zjištěno. Žalobce naopak sám uvedl, že mu manželka s péčí o syna pomáhala a pomáhali mu dále prarodiče. Žalovaná proto vycházela z toho, že sice péči v největším rozsahu mohl vykonávat otec (žalobce), ale toto se nepodařilo prokázat.

4. Podáním ze dne 28. 11. 2023 žalobce navrhl provedení jeho výslechu a výslechu syna na jednání soudu.
5. Při jednání soudu právní zástupce žalobce poukázal na rozsudek Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 58 Ad 10/2024 a uvedl, že manželka žalobce zemřela v roce 1993, proto jakékoliv lékařské zprávy o jejím zdravotním stavu jsou nedohledatelné. Z důvodu uplynutí doby také neexistuje svědek, který by prokázal fungování rodiny. Vzhledem k věku žalobce (85 let) by měl soud přiznat váhu jeho tvrzení. Výklad žalované by znamenal, že u normálně fungující rodiny by byl rozsah péče prokazatelný jen u úzkého okruhu osob, např. u střídavé péče by byl vyloučen.
6. Ze správního spisu soud zjistil tyto pro řízení podstatné skutečnosti.
7. Dne 12. 12. 2022 byla podána žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu za vychované děti, konkrétně syna.
8. Žalovaná ve výzvě ze dne 24. 2. 2023 vyzvala žalobce k doplnění, na to žalobce reagoval vyjádřením ze dne 9. 3. 2023.
9. V rozhodnutí ze dne 3. 7. 2023, č. j. X, žalovaná žádost žalobce zamítla pro nesplnění podmínek.
10. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce námitky, ve kterých uvedl, že rozhodnutí žalované bylo odůvodněno pouze v obecné rovině, žalovaná se podle něj nevypořádala s tím, že manželka byla na mateřské dovolené maximálně jeden rok a po celou dobu až do synovy zletilosti se o jeho výchovu staral žalobce s ohledem na podlomené zdraví manželky. Dle žalobce nelze argumentovat tím, že v příslušné době se o děti staraly převážně ženy.
11. Napadeným rozhodnutím bylo toto rozhodnutí potvrzeno.
12. Městský soud v Praze přezkoumal dle § 75 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“) napadené rozhodnutí a jemu předcházející řízení v mezích žalobkyní uplatněných žalobních bodů a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.
13. Podle § 34a odst. 1 zákona o důchodovém pojištění *výše procentní výměry starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 29 odst. 1 až 4 nebo podle § 31, se na žádost zvyšuje ode dne, od něhož se tento důchod přiznává, za každé dítě, které pojištěnec vychoval.*
14. Podle § 34a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění *dítě se pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle odstavce 1 (dále jen „zvýšení za vychované dítě“) považuje za vychované, jsou-li splněny podmínky výchovy dítěte podle § 32 odst. 4; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečuje nebo pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení*

za vychované dítě současně započítat více osobám; vychovávalo-li dítě více osob, přiblíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu. Při zvýšení za vychované dítě se přiblíží jen k výchově toho dítěte, které jako vychované pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu; není-li tato podmínka splněna, zvýšení za vychované dítě nenáleží.

15. Podle § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění (ve znění účinném ke dni 1. 6. 2022) *podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod je splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti aspoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat.*
16. Jelikož bylo výchovné zavedeno v právním řádu s účinností od 1. 1. 2023 zákonem č. 323/2021 Sb. A žalobce je v (předčasném) starobním důchodu již od 1. 6. 2022, tak se na žalobce přímo nevztahují výše citovaná ustanovení (v tomto se žalobce ve své argumentaci mylí), nýbrž jen přechodná ustanovení novely zákona o důchodovém pojištění.
17. Podle čl. II odst. 1 zákona č. 323/2021 Sb. *starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, se zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 3 až 5; toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.*
18. Podle čl. II odst. 3 téhož zákona se *podmínky výchovy dítěte pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přiblíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.*
19. Soud úvodem poukazuje na rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. 10. 2024, č. j. 33 Ad 20/2023 – 44, ve kterém se tento soud zabýval taktéž případem žalobce, který se domníval, že měla žalovaná vyhovět jeho žádosti o výchovné. Dle tohoto rozsudku: „Právní úprava tzv. výchovného je vystavěna na několika principech hodnocení péče o dítě pro splnění podmínek nároku na výchovné. V první řadě se péče „v největším rozsahu“ hodnotí od narození až po zletilost dítěte (viz k tomu rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2024, čj. 55 Ad 7/2023-26). Žalovaná je povinna zabývat se při tomto hodnocení jednotlivými obdobími péče o dítě tak, aby byla schopna učinit si celostní pohled na otázku, či péče o dítě převažovala. Přitom je zákonná úprava založena na individuálním charakteru nároku, nikoliv disjunktivním vztahu, tedy buď matka, anebo otec (viz rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 18. 3. 2024, č. j. 61 Ad 10/2023-34). Jsou tedy nepochybně možné případy, kdy nárok na výchovné nepřipadne ani jednomu z rodičů, neboť kupř. jeden z nich zemřel a druhý neprokázal, že se v dostatečně dlouhém období zajišťoval „v největším rozsahu“ péči o děti.
20. Nárok rodiče musí být podložen rozhodnými okolnostmi, které objektivizují prohlášení rodiče a které musí vyplývat jednak z čestného prohlášení, a jednak z listin, které se k rozhodným

okolnostem vztahují. Zákon sice nepracuje s výslovnou domněnkou, že o dítě pečovala v největším rozsahu jeho matka, není-li prokázáno jinak, avšak v případě tzv. automatického přiznání výchovného k již vyplácenému starobnímu důchodu matky dítěte, jíž bylo uznáno snížení důchodového věku, tomu tak v podstatě je. Nicméně v řešené věci nejde o tento případ, neboť matka obou synů zemřela před získáním nároku na starobní důchod. Jak dovodila judikatura, při hodnocení „největšího rozsahu péče“ hraje významnou roli doby raného věku dětí, kdy obvykle jeden z rodičů (nejčastěji matka dítěte) čerpá mateřskou a rodičovskou dovolenou (viz k tomu rozsudek zdejšího soudu ze dne 11. 6. 2024, č.j. 34 Ad 23/2023 – 33), což se také promítá vzhledem k nižším vyměřovacím základům do výše starobních důchodů těchto osob. Jde však o výkladovou konstrukci, nikoliv zákonnou – explicitně vyjádřenou – právní domněnku. Na druhé straně to automaticky neznamena, že by otec nemohl přesto prokázat, že ve zbytku pečoval o dítě ve větším rozsahu. Mezi takové typy případů patří úmrtí matky v raném věku dítěte, dlouhodobá zdravotní indispozice, rozvod manželů se svěřením dítěte do péče otci, atd. (...)

21. *Důležitou zásadou, kterou dovodila judikatura (srov. zejm. rozsudky zdejšího soudu ze dne 11. 6. 2024, č. j. 34 Ad 23/2023 – 33, a ze dne 24. 7. 2024, č. j. 41 Ad 4/2024-34) ve vztahu k výkladu neurčitěho pojmu „péče v největším rozsahu“ je idea, že není možno hodnotit kvalitu poskytované péče ze strany rodiče. Výjimkou mohou být situace, kdy je péče poskytována takovým způsobem, že vlastně nelze o péči hovořit (vyprázdňení pojmu péče) či spáchání trestného činu proti dítěti, které je zákonným důvodem pro vyloučení nároku na výchovné.“*
22. *Dále lze uvést rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 5. 2024, č. j. 49 Ad 20/2023- 71, ve kterém se Krajský soud v Praze zabýval případem skutkově podobným případu žalobce nyní řešené věci. Šlo konkrétně rovněž o žalobce – muže, který namítal, že pečoval o děti od narození až do zletilosti v největším rozsahu, nikoliv jejich matka. Uváděl, že děti vychovával se svou nyní již zesnulou manželkou. Nerozporoval, že manželka byla s dětmi na mateřské, avšak žalovaná nezohlednila další péči o děti v době od ukončení rodičovské dovolené do jejich zletilosti. Domníval se, že závěr o vyšším podílu matky na výchově nelze učinit pouze na základě toho, že byla s dětmi na mateřské. Je třeba posuzovat výchovu od narození dítěte až do jeho zletilosti jako jeden celek. Dále uváděl, že jako osoba samostatně výdělečně činná měl flexibilnější pracovní dobu než manželka, která se po skončení rodičovské dovolené stala zástupkyní ředitele školy, a tedy kariérně rostla, což se muselo projevit v jejích výdělečných možnostech, a naopak negativně působilo na výdělečné možnosti a kariérní růst žalobce jakožto otce převážně zajišťujícího péči o děti. Není rozhodné jen to, zda došlo k poklesu vyměřovacích základů, nýbrž fakt, že u žalobce jakožto muže v produktivním věku nedocházelo postupem času k jejich zásadnímu navyšování. Z žalobcem předložených čestných prohlášení vyplynulo, že o děti pečoval ve větším rozsahu než jeho manželka. Obě děti zmiňují, že manželka byla pracovně zaneprázdňena a žalobce se staral o školní záležitosti a mimoškolní aktivity. Rodinná přítelkyně prohlásila, že manželka byla pracovně vytížená, a o děti se staral převážně žalobce, a to v poměru 70:30 ve prospěch žalobce. Z čestných prohlášení tak bylo dle žalobce možné dovodit nejen způsob péče, ale i časové období poskytování péče dětem.*
23. *Soud dále poukazuje na pozměňovací návrh poslance Jana Hamáčka ke sněmovnímu tisku č. 1230 – vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve kterém bylo mj. uvedeno: „Pozměňovací návrh přináší do oblasti základního důchodového pojištění nový institut zvýšení starobního důchodu za vychované děti, tzv. výchovné, jehož účelem je posílit důchodové nároky osob, které v průběhu svojí pracovní kariéry zajišťovaly výchovu dětí. Smyslem výchovného je ocenit osoby, které získaly významnou zásluhu*

z hlediska budoucnosti financování základního důchodového pojištění tím, že dlouhodobě zajišťovaly výchovu dítěte, čímž se (obvykle) postaraly o přínos nového pojištěnce do systému. Výchovné je koncipováno jako finanční částka v pevně stanovené výši (počáteční hodnota je 500 Kč), o kterou se zvýší procentní výměra starobního důchodu pojištěnce (muže či ženy), který zajišťoval výchovu konkrétního dítěte v největším rozsahu. V případě péče o více dětí se tato částka násobí počtem těchto dětí. Vzhledem k tomu, že osobami, které výchovu dětí v největším rozsahu zajišťovaly, jsou převážně ženy, docílí se tímto opatřením částečného snížení často kritizovaného rozdílu mezi průměrným starobním důchodem žen a mužů. Opatření směřuje jak na důchody, které budou přiznávány v budoucnu, tak na důchody přiznané v období před datem účinnosti nové právní úpravy. Pozměňovací návrh reaguje na skutečnost, že průměrný starobní důchod žen je nižší než průměrný starobní důchod mužů.“

24. Je sice nezbytné, aby ze strany žalované bylo vždy provedeno řádné šetření, pokud jde o posouzení rozsahu péče, kdo byl osobou pečující v největším rozsahu, ale je na žadateli, aby prokázal rozsah své péče a související skutečnosti. Na žalované je, aby zhodnotila míru péče ze strany pečujících osob za celé období do zletilosti dítěte. Význam pro posouzení věci mohou mít v této souvislosti různé skutečnosti, například čerpání mateřské a rodičovské dovolené, dále posouzení toho, zda dítě navštěvovalo předškolní a školní zařízení, zda bylo často nemocné či nikoli (ošetřovné), zda je zde nějaká mimořádná skutečnost, která vyžadovala péči o dítě ve zvýšené míře, jakož i hodnocení dalších rodinných poměrů v konkrétní situaci, například i zdravotního stav pečující osoby a jeho vlivu na možnosti poskytovat péči apod.
25. Přestože samotné znění zákona jako podmínku výslovně neuvádí prokázaný dopad do výdělkových poměrů, jedná se o okolnost, která může vést k prokázání převažující péče. Cílem zavedení výchovného byla snaha vykompenzovat negativní dopady péče o děti na výdělkové poměry pečující osoby. Nelze odhlížet od faktických důsledků, kterou měla péče o dítě v minulosti, na současnou výši důchodů pojištěnců, jakož ani od dobových poměrů, pokud jde o standardy péče o děti, nicméně zároveň není bez dalšího presumováno, že vždy musí být ve výsledku „hlavní“ pečující osobou o dítě žena. Lze očekávat, že tomu tak obvykle bude, ale je možné, že hlavní pečující osobou bude shledán i muž. Je však třeba tento závěr prokázat s ohledem na konkrétní skutečnosti, přičemž důkazní břemeno je na žadateli o výchovné. Přestože se může dané jevit diskriminačně, vychází z toho, že zpravidla osobou, u které se tyto dopady péče o dítě do pracovního života pečujícího rodiče projeví silněji, je matka dítěte. Nic však nebrání otci, aby prokázal, že osobou, která pečovala o dítě v největším rozsahu v příslušné době, byl on. Soud si je vědom obtížnosti, pokud jde o prokázání skutečností v poměrně dávne minulosti desítky let zpět, nicméně toto dostatečné prokázání je podmínkou přiznání výchovného a je na žadateli, aby doložil takové skutečnosti, kterými prokáže rozsah péče a její dopady.
26. V nyní řešené věci žalobce nerozporuje fakt, že jeho manželka čerpala mateřskou dovolenou, nicméně současně považuje svou péči o syna za zásadnější, a to i za situace, kdy nejsou evidovány poklesy vyměřovacích základů na jeho straně. Podle zdejšího soudu skutečnost, že manželkou žalobce byla čerpána mateřská dovolená a byl u ní evidován pokles výdělků, by nemusel nutně znamenat, že osobou s nárokem na výchovné bude ona, neboť její péče mohla být převážena rozsahem péče žalobce. Tak by tomu ovšem mohlo být pouze za předpokladu, že by žalobce takovouto míru péče o syna prokázal, což se v daném případě nestalo. Pouhé tvrzení žalobce, bez ohledu na jeho věk, či zásadně ztíženou možnost prokázat svá tvrzení, není způsobilé vytvořit předpoklady pro přiznání výchovného.

Žalobou navržená privilegovanost žadatele v důkazní nouzi by vytvořila nárokovost na výchovné u přeživšího rodiče bez ohledu na rozsah jeho péče o dítě. Soud má za to, že přijetí zvýšení starobního důchodu o výchovné zákonodárcem bylo zejména projevem populismu, snahy získat voliče za každou cenu, nikoli narovnat mzdové znevýhodnění žen na rodičovské dovolené nebo odměna za výchovu pojištěnce, neboť takto mohl zákonodárce výchovné přímo podmínit rodičovskou dovolenou (potom by však vnikla otázka, proč dané neřeší přímo pro dobu rodičovské dovolené nebo již existující cestou dřívějšího odchodu takového rodiče do důchodu) a nebo v případě pojištěnce, proč nepostupoval cestou slevy na dani po potomka starobního důchodce, přitom současné výchovné není podmíněno existencí „aktivního“ pojištěnce, tedy pojištěnce, kdy státu odvádí zákonné plnění, nikoli naopak od státu plnění pouze přijímá.

27. V posuzované věci však není rozhodné, jaký je nebo měl být účel výchovného, ale zda žalobce prokázal převažující péči o syna. Ostatně i v žalobou namítaném rozsudku sp. zn. 58 Ad 10/2024 bylo zásadní, že žalobce v dané věci prokázal, že o syna pečoval ve větším rozsahu než matka (7 let a 11 měsíců : 7 letům a 1 měsíce). Soud však má za to, že zákonná konstrukce *péče největšího rozsahu* vyžaduje rozlišující dobu péče většího rozsahu než několik měsíců. Uvedený měsíční rozdíl péče v uvedené věci jen prokazuje absurditu konstrukce výchovného, kdy zákonodárce vede rodiče v pozdním věku ke zteči o prokázání rozsahu péče. Soud souhlasí s právním zástupcem žalobce, že v případě běžně fungující rodiny může být obtížné prokázat, kdo pečoval více o děti, neboť mezi rodiči je určitá dělba péče o děti, a to i po dobu mateřské dovolené, kdy sice jeden z rodičů pečuje o dítě větší měrou, ale druhý zase obvykle výdělečnou činností zajišťuje materiální zabezpečení rodiny, tedy i o dítěte. Soud oproti žalobci vnímá výchovné v užší množině vztahů, jen mezi osobami, které pečovali o dítě, nikoli ve vztahu starobní důchodce a stát, ze kterého by měla plynout nárokovost na výchovné bez ohledu na prokázanou péči. Pokud je péče obou rodičů shodná, není splněn předpoklad výchovného - převažující péče. V případech běžně fungujících rodin, kdy podíl otců na faktické péči o děti se obecně zásadně zvyšuje a mnohdy je zcela identický, se praxe nevyhne genderové nerovnosti, kterou bude nutné přijmout nebo popřít institut výchovného jako celek. V posuzované věci jsou však takové úvahy nadbytečné, jestliže žalobce tvrdí, že pečoval o syna v převažujícím rozsahu.
28. Je sice povinností žalované zjistit skutkový stav tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu), avšak dané nic nemění na tom, že důkazní břemeno je na žadateli. Bylo povinností žalobce prokázat, že on byl osobu pečující o syna v největším rozsahu.
29. Žalovaná vyzvala žalobce k vyjádření ohledně rozsahu jeho péče, v čem spočíval větší rozsah jeho osobní péče o dítě oproti matce dítěte, případně jiné sobě, která se na péči o dítě podílela, dále zda, jakým způsobem a ve kterém období ovlivnila péče o dítě negativně pracovní kariéru žalobce (např. měl žalobce uvést dobu zaměstnání s kratšími pracovními úvazky, dále zda během kariéry čerpal ošetrovné na péči o nemocné dítě apod.), a dále kdo osobně a celodenně pečoval o dítě do 4 let věku. Na tuto výzvu žalobce reagoval vyjádřením ze dne 9. 3. 2023.
30. V tom uvedl, že rozhodnou skutečností, která ovlivnila rozsah jeho osobní péče o syna od jeho narození do zletilosti byl zhoršený zdravotní stav jeho manželky. Ta od mládí trpěla šelestem na srdci a částečnou srdeční nedostatečností, kdy k tomuto onemocnění se přidávaly v průběhu života další diagnózy, které manželku žalobce omezovaly. Tyto potíže pak určily rozdělení péče o syna a domácnost. Nelze říci, že by role manželky byla v tomto směru nulová. Po celý život až do své smrti v 51 letech se snažila udržet pracovní poměr a přispívat

do rodinného rozpočtu. Výkon zaměstnání však manželku vyčerpával natolik, že jí nezbyvaly síly na obvyklé záležitosti osobního a rodinného života. Žalobce například výhradně vypravoval syna do školy a školky, vařil, vyzvedával jej z družiny, navštěvoval lékaře, chodil na třídní schůzky, vodil a vyzvedával jej z kroužků a jiných mimoškolních aktivit, před spaním četl pohádky. V rámci péče o syna dále téměř výhradně prováděl úklid domácnosti, praní, pořizování nákupů, zařizování drobných oprav a úředních záležitostí. Trvalá péče o syna vylučovala, aby v rámci zaměstnání žalobce pobýval déle než nezbytně nutnou pracovní dobu. Každodenní ranní vstávání, příprava snídaně, svačiny a vypravení syna do školy a školky a následné vyzvednutí odtamtud či z družiny vymezovaly čas, kdy se mohl žalobce věnovat kariérnímu růstu. Nemohl stoupat po kariérním žebříčku, musel slevit ze svých ambicí a musel dokonce opustit místo vedoucího oddělení Multiservisu, kde měl ve své působnosti více než 60 zaměstnanců a hmotnou odpovědnost a byl nucen přejít na pozici revizního technika, tj. na pozici s menšími nároky na objem pracovních výkonů a se stagnujícím ohodnocením bez perspektivy dalšího růstu. Období synových nemocí, která byla krátká, řešili výpomocí prarodičů a v případě ošetřovného při péči o nemocné dítě jeho čerpáním střídavě s tím, že manželka takové situace častěji ráda využila, aby mohla zůstat doma a také se trochu zotavit. I v takových situacích však zůstávala plná účast žalobce na péči a výchově syna. S výjimkou víkendů a dovolených, kdy byl osobou převážně pečující o syna po celý den byl žalobce, nelze pro období do synových čtyř let věku označit takovou pečující osobu (v pracovní dny). Když syn nenavštěvoval jesle nebo školku, starali se o něj střídavě prarodiče, úloha žalobce spočívala v péči brzy ráno, a poté v odpoledních a večerních hodinách.

31. Žalovaná poté v prvostupňovém rozhodnutí konstatovala nesplnění podmínek. V napadeném rozhodnutí tento závěr potvrdila s tím, že ani v námitkovém řízení nebyly zjištěny žádné nové skutečnosti, které by na uvedených závěrech něco změnily.
32. Konkrétně bylo zohledněno, že manželka žalobce čerpala mateřskou dovolenou a neplacenou mateřskou dovolenou, pečovala o dítě, přičemž celodenní péče matky o dítě byla v tomto období nezbytná a měla bezpochyby negativní vliv na její výdělečné možnosti, kdy neměla žádné příjmy z výdělečné činnosti to po dobu nejméně jednoho roku, jak potvrdil žalobce. K tomu žalovaná poukázala dále na dvě prohlášení žalobce, dle kterých o dítě nepečovala žádná jiná osoba a matka o něj pečovala spolu s žalobcem.
33. Z podkladů v evidenci žalované vyplynulo, že žalobce po dokončení střední školy dne 30. 6. 1965 jako nevoják nekonal vojenskou službu a v době narození dítěte byl evidován jako zaměstnaný. Dle záznamu na evidenčním listu důchodového pojištění pracoval od 1. 5. 1971 v podniku TESLA ELTOS oborový podnik, a to do 31. 12. 1986. Dne X dosáhl syn žalobce zletilosti. Z údajů přímo nevyplynulo, že evidovaná doba zaměstnání od 16. 2. 1959 do 1. 5. 1971 byla výkonem pracovní činnosti u stejného zaměstnavatele. V tomto období rovněž nebyly evidovány roční výdělky. Z podkladů však plyne, že od 1. 5. 1971 do 1. 10. 1984 žalobce vykonával práci, aniž došlo k poklesu jeho výdělků, a aniž to mělo negativní dopad na rozsah jeho pracovního úvazku a s tím spojený pokles příjmů.
34. Dle žalované žalobce nevyvrátil a nezpochybnil, že matka osobně, celodenně a v největším rozsahu pečovala o dítě po dobu mateřské dovolené i v období po mateřské dovolené. Žalobce nedoložil, že rozsah jeho péče by se jakkoli vymykal běžnému způsobu řádné péče o dítě rodičů, kdy oba rodiče pracovali, dítě navštěvovalo předškolní i školní zařízení, bylo zdravotně indisponováno v rozsahu nepřekračujícím běžnou dětskou nemocnost a realizovalo zájmové aktivity. Žalobce neuvedl a neprokázal nic významného ve smyslu, že

by pečoval dítě v největším rozsahu. Žalovaná tedy dospěla k závěru, že šlo obvyklou společnou péčí rodičů o dítě. Žalovaná dále uvedla, že jí není známo ani žalobce neprokázal, že by jeho manželka byla osobou bezmocnou či jinak zdravotně či úředně definovanou, v důsledku čehož by nemohla nebo nesměla pečovat o dítě od jeho narození do zletilosti, způsobem a v rozsahu odpovídajícím věku. Žalobce navíc potvrdil, že jim a jemu samotnému v době, kdy byla manželka indisponována, s péčí pomáhali prarodiče. Rovněž uvedl, že manželka mu s výchovou dítěte maximálně pomáhala, byť byla omezována dle žalobce zdravotním stavem.

35. Žalovaná dodala, že v řízení o žádosti je důkazní povinnost na straně účastníka řízení, který je oprávněn a povinen bez pochybností prokázat, že pečoval o dítě o jeho narození do zletilosti v největším rozsahu. Povinnost správního orgánu zjistit bez pochybností skutkový stav věci z důkazní povinností účastníka řízení přímo vyplývá, ale nenahrazuje ji. Ze zjištěných ani žalobcem sdělených skutečností nevyplývalo, že bez pochybností rozsah a charakter péče žalobce o syna dosáhl povahy a úrovně péče v nejvyšším rozsahu. Naopak z nich vyplynulo, že dosáhl pouze obvyklé míry.
36. Soud k tomu uvádí, že žalovaná tedy měla k dispozici toliko obsáhlé vyjádření žalobce popisující jeho péči o syna včetně popisu toho, jakým omezením naproti tomu čelila jeho manželka, nicméně k tomu nebyly předloženy nebo navrženy žádné důkazy. Žalobce neprokázal tvrzený špatný zdravotní stav manželky ani jinou její indispozici, pouze zmínil, že mu s péčí pomáhala. Nebyly zjištěny žádné mimořádné skutečnosti na straně syna a žalobcem vyjmenované skutečnosti ani nepřesahovaly rozsah běžné péče o dítě. Žalobce pak neprokázal ani to, že by péče o syna měla v jeho případě dopad do výdělkových poměrů. Nebyla tedy prokázána žádná skutečnost, která by potvrdila, že osobou pečující o dítě v největším rozsahu, byl žalobce.
37. Soud si je vědom obtížnosti, s jakou je možné k dnešnímu dni prokázat skutečnosti z doby i více než 50 let zpět, nicméně žalovaná správně uvedla, že dovolává-li se žalobce takových skutečností, je potřeba, aby je prokázal právě tím spíše, neboť jde o záležitosti z poměrně dávné doby řešené nadto v době po úmrtí jeho manželky. Žalovaná rovněž správně vyhodnotila zjištěné objektivní skutečnosti, které vyplynuly ze sdělení žalobce doloženého ve správním řízení, a to i v kontextu posouzení výše příjmů obou manželů v rozhodné době a dalších skutečností vztahujících se k jejich zaměstnání, dále bylo přihlédnuto též k tomu, že ohledně syna nebyly zjištěny žádné mimořádné skutečnosti například co se týče jeho zdravotního stavu apod., které by nasvědčovaly tomu, že by v jeho případě byla nezbytná další péče nad rámec běžných činností ohledně péče o dítě.
38. Žalobce nijak nezpochybnil, že jeho manželka byla na mateřské dovolené. Sám také uvedl, že se, pokud jde o ošetřování syna v době nemoci, které jak podotkl, nebyly časté, s manželkou střídali a využívali též pomoc prarodičů, zároveň žalobce také doplnil, že manželka čerpala toto ošetřovné častěji, k čemuž sice uvedl, že tomu tak mělo být z důvodu, že si sama při těchto příležitostech odpočinula, nicméně dané nic nemění na tom, že bylo čerpáno jí. Žalobce také výslovně zmínil, že manželka mu s péčí o syna i domácnost pomáhala. Tyto skutečnosti tedy neprokázaly, že by péče žalobce o syna měla zásadněji převážet péči ze strany jeho manželky.
39. Pokud žalobce opakovaně tvrdil, že důvodem indispozice manželky bylo její onemocnění, důkazní břemeno o překážce manželky pečovat o děti svědčilo jemu. Žalobce však ve správním řízení nenavrhoval žádný důkaz k prokázání svého tvrzení. Oproti žalobě soud nemá

za to, že by žalobce byl v absolutní důkazní nouzi, ostatně v soudním řízení navrhl výslech syna.

40. Soud se ztotožňuje s žalovanou v tom, že nebyla prokázána péče žalobce o syna ve větší míře než péče matky. Syn navštěvoval předškolní i školní zařízení, prodělal běžné dětské nemoci, ale i sám žalobce uvedl, že nikterak často syn nemocen nebyl. Co se týče konkrétních činností vztahujících se k péči syna vypočtených žalobcem v jeho vyjádření, souhlasí soud opět s žalovanou, že tyto je možné interpretovat jako zcela standardní péči o dítě v tom smyslu, že úkony péče v žalobcem tvrzeném rozsahu lze očekávat od obou rodičů a zároveň se nejedná o jakoukoli mimořádnost. Uvádí-li žalobce, že péče o syna jej limitovala v kariérním postupu, pak dané bez dalšího nedokládá, že důvodem tohoto limitu by byla pouze péče o syna, nadto v žalobcem tvrzeném rozsahu, který, jak soud již uvedl, nepovažuje za nikterak nadstandardní péči.
41. Co se týče výdělkových poměrů, bylo žalovanou konstatováno, že matka syna měla v profesním životě období, kdy vůbec nevykonávala výdělečnou činnost, a to konkrétně po dobu mateřské čerpání mateřské dovolené a neplacené mateřské dovolené. Ohledně žalobce bylo uvedeno, že od 16. 2. 1959 do 1. 5. 1971 nebyly evidovány výdělky. Od 1. 5. 1971 byl zaměstnán ve společnosti TESLA ELTOS, oborový podnik, a to do 31. 12. 1986. Dne X dosáhl syn zletilosti. Z dokumentace vyplynulo, že od 1. 5. 1971 do zletilosti syna vykonával žalobce práci v plném pracovním úvazku, žalovaná uvedla, že nedošlo k poklesu výdělků. K tomu soud uvádí, že z evidenčního listu od společnosti TESLA ELTOS, oborový podnik, plyne, že žalobce měl v roce 1979 103 dnů pracovní neschopnosti a výdělek 28 319 Kčs, následující rok měl 205 dnů pracovní neschopnosti a výdělek 15 740 Kčs, tedy pokles zde evidován je, ale pouze v tomto roce, kdy synovi bylo již 13-14 let a nebylo uvedeno, z jakého důvodu byl žalobce v pracovní neschopnosti, dané nemuselo souviset s péčí o dítě. Bylo zohledněno, že v období od 1. 5. 1971 do synovy zletilosti, byl žalobce zaměstnán v plném pracovním úvazku. Žalobce zároveň sám k dotazu, kdo osobně a celodenně pečoval o dítě do 4 let jeho věku, sdělil, že takovou osobu není možné jednoznačně označit, protože když nenavštěvoval jesle či školku, starali se o něj prarodiče, neboť žalobce byl v zaměstnání. Péči o syna však zajišťoval v ranních, odpoledních a večerních hodinách a také o víkendech. Z uvedeného vyjádření je tedy zřejmé, že žalobce i do 4 let věku syna vykonával zaměstnání, jak sám potvrdil. Dopady do příjmů v souvislosti s péčí o dítě zde v každém případě byly na straně manželky (mateřská dovolená), zatímco u žalobce nikoli.
42. Lze shrnout, že bylo na žalobci, aby prokázal rozsah své péče o syna, přičemž za tímto účelem mohl volit dostupné důkazní prostředky, kdy však nedoložil ani špatný zdravotní stav manželky, ani nenavrhl žádné další důkazy.
43. Výslech syna žalobce navrhl teprve v soudním řízení, přičemž soud vychází ze stavu, který zde byl ke dni vydání napadeného rozhodnutí. Soudní řízení není pokračováním řízení správního, nýbrž přezkumem správnosti žalobou napadeného rozhodnutí, resp. řízení mu předcházejícího. Žalobci nic nebránilo v tom, aby výslech syna navrhl již ve správním řízení, kdy je to právě správní orgán v daném správním řízení, kdo má hodnotit důkazy. Soud poté může přezkoumávat námitky žalobce směrem k provedení těchto důkazů žalovanou a závěrů z nich vyvozených, avšak nemůže nahrazovat postupy žalované. Soud proto návrhu na provedení výslechu syna žalobce nevyhověl. Navržený výslech žalobce soud považuje za nadbytečný, nic nebránilo žalobci uvést rozhodné okolnosti v žalobě, nehledě k zákonné koncentraci řízení dle s. ř. s. Obecně není tvrzení účastníka považováno za důkaz, který by

byl bez dalšího způsobilý prokázat rozhodné sporné okolnosti, neboť nadále jde o tvrzení subjektu, o jehož zájmech je vedeno určité řízení

44. Ve správním řízení nebylo prokázáno, že by o syna pečoval převážně žalobce, proto žalovaná nepochybila, pokud žádost žalobce zamítla.
45. Z uvedených důvodů soud žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.
46. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce ve věci úspěšný nebyl a náhrada nákladů mu nenáleží. Žalované žádné náklady nad rámec úřední činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Pokud svým významem kasační stížnost podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost (§ 104a odst. 1 s. ř. s.).

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Praze dne 18. 12. 2024

Mgr. Kamil Tojner, v. r.
soudce